

Statens vegvesen

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Behandlende enhet:
Region vest

Saksbehandler/telefon:
Kristian Bauge / 55516337

Vår referanse:
16/28476-172

Deres referanse:

Vår dato:
29.09.2017

Omlegging av takst- og rabattsystemet i Jondalstunnelen

Gjennom behandlingen av Prop. 1 S Tillegg 2/ Innst. 13 S (2015–2016) har Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag om å innføre et nytt takst- og rabattsystem for bompengeprojekter. I det nye systemet legges det opp til en standardisering av rabatter og fjerning av lokale særordninger. I prosjekter som er lagt fram for Stortinget etter 06.11.15, er rabattene fastsatt i tråd med det nye systemet. For prosjekter som er behandlet i Stortinget før dette tidspunktet, betinger omleggingen til det nye rabattsystemet tilslutning fra lokalpolitiske myndigheter.

4. april 2016 ble det innført nye takstgrupper for samtlige bompengeprojekt i landet. Omleggingen medfører at kjøretøy inntil 3500 kg samt tyngre personbiler registrert i klasse M1 i Autosys utgjør takstgruppe 1. Takstgruppe 2 består av kjøretøy over 3500 kg fratrukket M1.

Formålet med omleggingen til nytt rabattsystem

Dagens rabattsystem er svært komplekst. En oversikt viser at svært mange bompengeprojekter har egne lokale avtaler for rabatt. Rabattene varierer fra 5 til 50 prosent. I det nye systemet legges det opp til en standardisering av rabatter og fjerning av lokale særordninger. På den måten vil brikkeavtalen i Jondalstunnelen gjelde likt i alle landets bompengeanlegg og vis versa. For Jondalstunnelen vil omleggingen innebære en betydelig forenkling av systemet, blant annet i bakenforliggende IKT-systemer. Det vil kunne redusere bompengeselskapets administrasjons- og innkrevingskostnader og dermed sikre at en større andel av de innkrevde bompengene går til vegbygging. For trafikantene vil omleggingen gi mer forutsigbarhet i form av at det holder med en bompengearvtale for hele landet. I tillegg vil ordningen rette opp uheldige fordelingseffekter. I dagens ordning kreves det innskudd på kr 4 000 for takstgruppe 1 og kr 8 000 for takstgruppe 2 for å oppnå

Postadresse
Statens vegvesen
Region vest
Postboks 43
6861 LEIKANGER

Telefon: 22 07 30 00
firmapost-vest@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Nygårdsgaten 112
5008 BERGEN

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Postboks 702
9815 Vadsø

høyeste rabatt i Jondalstunnelen. For bompengeselskapet er det også en merkostnad knyttet til forvaltning av disse forskuddene.

Hvilke endringer innebærer det nye systemet?

Den generelle brikkerabatten økes fra 10 til 20 pst. for kjøretøy i takstgruppe 1. Hovedformålet med dagens rabatt på 10 prosent for takstgruppe 2 er å gi insentiv til å bruke brikke. Med innføring av obligatorisk brikke for takstgruppe 2 falt hensikten med rabatter overfor denne gruppen bort. Det gis ikke rabatt til takstgruppe 2 i nytt takst- og rabattsystem.

Alle igangsatte prosjekter er i utgangspunktet aktuelle for omleggingen. Prosjekter som har inntil tre år igjen av innkrevningen er, av praktiske årsaker, ikke vurdert som aktuelle. Fordelene med ensretting av rabattstrukturen vil være størst for prosjekter som skal inngå i de nye regionale bompengeselskapene. Det er imidlertid viktig å understreke at det ikke vil være krav fra statens side om at prosjekter som legges til de regionale bompengeselskapene legger om til standardisert rabattordning. Det er imidlertid rimelig å anta at en slik omlegging er av stor interesse for selskapene. Det er ventet at stordriftsfordelene for de nye regionale bompengeselskapene, i første omgang, vil komme som resultat av omlegging til et felles takst- og rabattsystem. Det er også signalisert for bompengeselskapene at det vil påløpe økte kostnader for drift av systemløsninger som inneholder forskuddsrabatter, da en slik løsning ikke vil være en del av det nye sentralsystemet som etter planen skal tas i bruk ila. 2019.

Styret for Jondalstunnelen AS har tidligere hatt den holdningen at Jondalstunnelen AS ikke skulle inngå som en del av det nye regionale bompengeselskapet Sørvest bomvegselskap AS. Dette på grunnlag av informasjon selskapet har fått om relativt kort gjenstående innkrevingsperiode. Gitt informasjon om potensielle økte kostnader forbundet med videreføring av dagens takst- og rabattsystem, vurderer styret for Jondalstunnelen AS at eierne i selskapet; Hordaland fylkeskommune og kommunene Odda, Kvam, Jondal og Kvinnherad bør høres i saken.

Tilskudd til reduserte bompengeretakster

Ved behandling av statsbudsjettet for 2017, jf. Prop. 1 S / Innst. 13 S (2016–2017), ble det på kap. 1330 opprettet en ny post for reduserte bompengeretakster utenfor byområdene. Tilskuddsordningens målgruppe er bompengeprojekt på riksveg med unntak av områdene/byene som i dag mottar tilskudd gjennom Belønningsordningen for bedre kollektivtransport og Belønningsmidler til bymiljøavtaler. Målet med ordningen er å redusere gjennomsnittlig bompengeretakst med minimum 10 pst. i de prosjektene som mottar tilskudd. Ordningen gjelder bompengeprojekt og -pakker på riksveg, og omfatter ikke Jondalstunnelen.

Bakgrunn Jondalstunnelen

Jondalstunnelen ble bygget mellom Nordrepollen i Kvinnherad kommune og Skiparvik/Torsnes i Jondal kommune. Prosjektet ble vedtatt gjennom Stortingets behandling av St.prp. nr. 72 (2007–2008). Anleggsstart var i 2009, og prosjektet åpnet for trafikk med innkreving av bompenger 8. september 2012. Bompengene skal delfinansiere Jondalstunnelen på om lag 10 km, samt tilførselsveger på begge sider av tunnelen til sammen 12 655 meter. Her inngår Torsnestunnelen på 580 meter, tre bruer og samleveger.

Styringsrammen til prosjektet ble i Stortingsproposisjonen kalkulert til 760 mill. kroner, kostnadsrammen til 840 mill. kroner. Statens bidrag til Jondalstunnelen er 50 mill. kr., kompensasjonsmidler og kommunale tilskudd 138,7 mill. kr., bompenger utgjorde 86,9 mill. kr. og fylkeskommunen finansierte 532 mill. kr gjennom låneopptak. (2008–kroner).

Jondalstunnelen ble lokalpolitisk behandlet av kommunene Jondal, Odda, Kvam og Kvinnherad i november 2004. Fylkestinget i Hordaland behandlet saken i møte 15. desember 2004. Et revidert finansieringsforslag ble vedtatt i fylkestinget 4. mai 2005.

Status for bompengeselskapets økonomi

Bompengeselskapet Jondalstunnelen AS er ansvarlig for innkreving av bompenger til finansiering av prosjektet. Tall fra selskapets årsmelding for 2015 viser følgende oversikt:

Tall fra årsmeldingen til selskapet	2015-kr.
Passeringsinntekter (brutto)	16 093 279
Innkrevingskostnader	1 067 342
Lån pr. 31.12.2015	99 235 000
Lånerente	1,79 %
Antall passeringer i 2015	179 177
Gjennomsnittlig inntekt per passering	89,82
Elbilandel	2,4 pst.
Forventet nedbetalingstid	2023 ¹

Dagens bompengesystem

Bompengetaksten for lette kjøretøy er kr. 100 og kr. 200 for tunge kjøretøy. Det gis 30, 40 og 50 pst. rabatt ved lokal forskuddsavtale. Det er ikke timeregel eller månedstak.

¹ SVV sin prognose. Selskapet har innkrevingsrett til og med 2027.

Belastning for de ulike trafikantgruppene

Tall fra driftsselskapet BT Signaal AS viser at av inntektene i 2015 fra lette kjøretøy utgjør om lag 93 pst. Inntekten fra tunge kjøretøy utgjør om lag 7 pst. Passeringer fordelt på de ulike rabattordningene var som følger:

	Lett bil < 3500 kg	Tung bil > 3500 kg	Totalt
Fritak/Pris=0	10,2 %	0,0 %	10,2 %
Fullpris	15,1 %	0,2 %	15,3 %
Elbil	2,4 %	0,0 %	2,4 %
Annet selskap	43,5 %	4,0 %	47,5 %
Forskudd 30 pst.	3,2 %	0,2 %	3,5 %
Forskudd 40 pst.	2,3 %	0,0 %	2,3 %
Forskudd 50 pst.	16,6 %	2,3 %	18,8 %
Totalt	93,3 %	6,7 %	100,0 %

Tabellen viser at en stor del av passeringene, 47,5 pst., er gjort av kunder i andre bompengeselskap. Det er også en stor del av trafikken som har fritak fra betaling. For å se hvordan den betalende trafikken fordeler seg er det vist en tabell med andel betalende kjøretøy i de ulike rabattgruppene:

	Lett bil < 3500 kg	Tung bil > 3500 kg
Fullpris	18,7 %	3,3 %
Annet selskap	53,9 %	59,2 %
Forskudd 30 pst.	4,0 %	3,7 %
Forskudd 40 pst.	2,9 %	0,1 %
Forskudd 50 pst.	20,5 %	33,7 %
Totalt	100,0 %	100,0 %

Som tabellen viser er størstedelen av de betalende passeringene Jondalstunnelen knytt til andre selskap. Denne andelen trafikanter i takstgruppe 1 har i dag ikke rabatt ved passering gjennom bomstasjonen i Nordrepollen, men vil få 20 prosent rabatt i nytt takst- og rabattsystem. For de lette kjøretøyene er om lag 20 pst. tilknyttet lokal avtale med forskudd som gir 50 pst. rabatt. For tunge kjøretøy er tallet om lag 34 pst.

Forslag til nytt takst- og rabattsystem

Statens vegvesen har gjort beregninger for nye bompengeretakster basert på tall fra bompengeselskapet. For Jondalstunnelen medfører endringen at forskuddsbetaling for å oppnå rabatt faller bort. Rabatt på 20 pst. oppnås ved bruk av brikke for takstgruppe 1. For takstgruppe 2 faller rabatten bort. Utgangspunktet har vært at ingen av trafikantgruppene som helhet skal komme vesentlig dårligere ut enn i dag, samtidig som bompengeselskapets inntektsgrunnlag skal opprettholdes. Det betyr at det avvikes fra prinsippet om at tunge kjøretøy skal betale dobbel takst av lette kjøretøy. I analysen er det benyttet trafikk- og inntektstall fra 2015. Tall fra driftsselskapet viser at fordelingen av passeringer og inntekter i Jondalstunnelen i 2015 var som følger:

	Takst		Lett bil < 3500 kg		Tung bil > 3500 kg		Totalt		
	Lette	Tunge	Passeringer	Beløp	Passeringer	Beløp	Passeringer	Beløp	
Uten avtale	Fritak/Pris=0	0,00	0,00	18 280	-	-	18 280	-	
	Fullpris	100,00	200,00	27 136	2 713 600	400	80 000	27 536	2 793 600
Med avtale	Elbil	-	-	4 261	-	-	4 261	-	
Med avtale	Annet selskap	100,00	200,00	78 322	7 832 200	7 186	1 437 200	85 508	9 269 400
	Forskudd 30 pst.	70,00	140,00	5 790	405 300	448	62 720	6 238	468 020
	Forskudd 40 pst.	60,00	120,00	4 173	250 380	12	1 440	4 185	251 820
	Forskudd 50 pst.	50,00	100,00	29 811	1 490 550	4 089	408 900	33 900	1 899 450
	Totalt			167 773	12 692 030	12 135	1 990 260	179 908	14 682 290

I gruppen *Fritak/Pris=0* inngår utrykningskjøretøy, handicapfritak, timeregelpasseringer, månedstak, buss i rute og avskrevne krav. Fordelingen av alle fritak inkl. elbiler så ut som følger:

Jondal			
Fritak	Passeringer	Andel av fritak	Andel av total trafikk
Utrykningskjøretøy	1 189	5,3 %	0,7 %
Elbil	4 261	18,9 %	2,4 %
Timeregel	8 798	39,0 %	4,9 %
Buss i rute	3 014	13,4 %	1,7 %
Avskrevne krav	5 279	23,4 %	2,9 %
Sum	22 541	100,0 %	12,5 %

Ved beregning av nye bompengeretakster er antall kjøretøy i de ulike rabattordningene fordelt på takstgruppe 1 og takstgruppe 2 i nytt system ut fra om de har AutoPASS-brikke eller ikke. For å oppnå lik inntekt i det nye takst- og rabattsystemet som i 2015 er det beregnet hvor mange som vil betale full takst, og hvor mange i takstgruppe 1 som vil ha rabatt etter omlegging ved å anta at brikkebruken vil være som tidligere. Trafikken som utgjør kategorien full pris vil være tilsvarende som i 2015. Kategorien «Med avtale» vil bestå av kjøretøy med avtale med andre bompengeselskap og lokale forskuddsavtaler. Vi får da følgende fordeling av trafikk i det nye systemet:

	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
Fullpris	27 136	12 135
Med avtale (20 pst.)	118 096	

For at de nye rabattgruppene skal medføre provenynøytralitet for bompengeselskapet må taksten settes som under. Det gir følgende inntekt fra de ulike gruppene:

Forslag til ny takst	Takstgruppe 1 kr 104,36		Takstgruppe 2 kr 164,01		Totalt
	Passeringer	Beløp	Passeringer	Beløp	
Fullpris	27 136	2 832 029	12 135	1 990 261	4 822 290
Med avtale (20 pst.)	118 096	9 860 001			9 860 001
Totalt		12 692 030		1 990 261	14 682 291

For at inntektene til bompengeselskapet skal være på samme nivå som tidligere ser vi at taksten må settes til kr 105 for takstgruppe 1 før rabatt og til kr 164 for takstgruppe 2.

Endring for trafikantene

Omlegging til nytt takstsystem medfører følgende endringer for trafikantene:

		Takst dagens system		Takst nytt system	
		Takstgruppe 1	Takstgruppe 2	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
Uten avtale	Fullpris	100,00	200,00	105,00	164,00
Med avtale	Annet selskap	100,00	200,00		
	Forskudd 30 pst.	70,00	140,00	84,00	164,00
	Forskudd 40 pst.	60,00	120,00		
	Forskudd 50 pst.	50,00	100,00		

For andelen trafikanter som betaler fullpris i dagens system vil taksten øke med kr 5 for takstgruppe 1 og reduseres med kr. 36 for takstgruppe 2. For andelen trafikanter med avtale

i andre bompengeselskap vil prisen reduseres med kr 16 for takstgruppe 1 og reduseres med 36 kr for takstgruppe 2. For dem som i dag har tegnet lokal avtale med bompengeselskapet vil prisen per betalende passering øke fra kr. 70/60/50 for hhv. 30/40/50 pst. lokal avtale, til kr. 84 for takstgruppe 1 og fra kr 140/120/100 til kr 164 for takstgruppe 2.

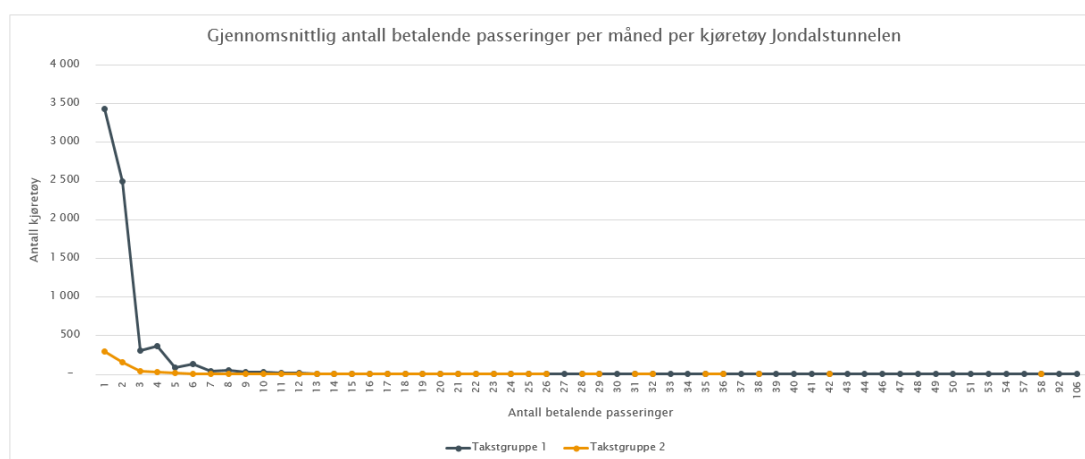
Følsomhet

I St.prp. nr. 72 (2007–2008) er det lagt til grunn en gjennomsnittlig inntekt per passering på 86,50 2008-kroner² per kjøretøy. Det var i proposisjonen beregnet at det ved innkrevingsstart ville passere 350 kjøretøy gjennom bomstasjonene. Tallene fra bompengeselskapet viser at gjennomsnittlig inntekt per passering var på kr 89,82 2015-kroner og at det passerte 490 kjøretøy per døgn gjennom bomstasjonen i 2015. Det var følgelig mer trafikk enn forutsatt i finansieringsplanen, men inntekten per passering var om lag 8,5 kroner lavere per passering enn forutsatt i proposisjonen. Elbilandelen var i 2015 på 2,4 pst., og 2,6 pst. i 2016. Det er ventet at trafikkmengden gjør at prosjektet blir nedbetalt i 2021/2, som gir en nedbetalingstid på 9/10 år, mot 15 år beregnet nedbetalingstid.

Vurdering passeringstak

I kommunale vedtak for flere av de andre bompengeprojektene i fylket har kommunene bedt Statens vegvesen og Hordaland fylkeskommune finne løsninger som bedre hensyntar lokale trafikanter. En måte å imøtekomme dette ønsket fra lokale myndigheter, er gjennom innføring av passeringstak; et maksimalt antall passeringer det betales for hver kalendermåned.

Statens vegvesen har fått Q-Free, som leverandør av sentralsystemet CS Norge, til å gjøre et uttrekk av data som viser hvor mange passeringer per måned de ulike kjøretøyene som passerer gjennom bomstasjonen ved Jondalstunnelen har i gjennomsnitt. Datamaterialet inkluderer kun betalende kjøretøy med elektronisk brikke. Sammenhengen ser ut som følger:

Som grafen viser har den største andelen kjøretøy med passeringer gjennom Jondalstunnelen få passeringer per måned. Dersom det ble innført et passeringstak ville bortfallet av betalende passeringer sett ut som følger for ulike nivå på taket:

² 86,50 2008-kroner utgjør 98,23 2015-kroner.

Passeringstak	Antall passeringer som bortfaller pr mnd	
	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
70	198	0
60	198	0
50	606	58
40	1 121	100
30	1 835	335

Tabellen viser kun antall passeringer. Vi har ikke oversikt over hvilke rabattordninger kjøretøyene som har gjort passeringene som ville blitt omfattet av passeringstaket har, men om vi antar at passeringene fordeles på rabattordningene med samme fordeling som samtlige betalende passeringer får vi gjennomsnittlig inntekt for takstgruppe 1 på om lag kr 87 og for takstgruppe 2 kr 164. Det gir følgende grove overslag over tapte inntekter per år ved å innføre passeringstak for de ulike nivåene:

Passeringstak	Antall passeringer som bortfaller pr mnd		Inntektsbortfall per år
	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2	
70	198	0	207 642
60	198	0	207 642
50	606	58	749 661
40	1 121	100	1 372 401
30	1 835	335	2 583 679

Dersom det skal innføres passeringstak i Jondalstunnelen må bortfallet av inntekter dekkes av kundene som ikke oppnår passeringstaket. Med de grove overslagene over inntektsbortfall som vist over vil det være nødvendig med følgende takstsystem dersom passeringstak skal innføres:

Passeringstak	Ny takst med passeringstak 2017-kr	
	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
70	106	165
60	106	165
50	110	172
40	115	180
30	126	197

Det er lagt til grunn at forholdet mellom takstnivået for takstgruppe 1 og 2 på om lag 1,5 holdes på samme nivå som beregningen for nytt takst- og rabattsystem uten passeringstak.

Hordaland fylkeskommune og Statens vegvesen har foreslått innføring av passeringstak på 30 passeringer per måned for lokale myndigheter som et tiltak for å skjerme lokaltrafikken for økte kostnader som følge av omlegging til nytt system. Vi ser at ved innføring av passeringstak på 30 passeringer per måned i Jondalstunnelen vil takstene settes til kr 126 for takstgruppe 1 og kr 197 for takstgruppe 2. Det gir en maksimal kostnad per måned per kjøretøy på hhv. 3024 for takstgruppe 1 og 5910 for takstgruppe 2.

Det blir opp til lokale myndigheter å ta stilling til om det skal innføres passeringstak for Jondalstunnelen. I forslaget til vedtak er bompengetakst uten passeringstak oppgitt. Dersom kommunen ønsker å innføre passeringstak på eksempelvis 30 passeringer vil takstene over bli lagt til grunn.

Prisjustering av takster

Det er i stortingsproposisjonen for prosjektet forutsatt at takstene skal justeres i takt med prisstigningen. Som hovedregel skal bompengeselskapet årlig vurdere takstene med utgangspunkt i selskapets økonomi og forutsetningene ved stortingsbehandlingen. I den forbindelse bør selskapet underrette regionen om planlagte endringer for det kommende år. Om nødvendig kan regionen meddele bompengeselskapet om at det bør søke om justering, dersom prisutviklingen tilsier dette. Det presiseres likevel at det ikke er nødvendig å heve takstene hvert år, så lenge takstene over tid følger utviklingen i konsumprisindeksen. Dersom takstene i noen år har ligget etter prisstigningen, kan justeringen være noe større enn den aktuelle prisstigningen.

Beregnet gjenstående innkrevingsperiode for Jondalstunnelen er godt innenfor den vedtatte bompengeperioden på 15 år. Statens vegvesen ser derfor ikke behov for å prisjustere takstene slik den økonomiske situasjonen til bompengeselskapet er per nå. Det blir opp til bompengeselskapet å følge opp et eventuelt behov for å prisjustere takstene utover i innkrevingsperioden.

Forslag til vedtak

Statens vegvesen, Region vest tilrår at Jondal, Odda, Kvam og Kvinnherad kommune stiller seg bak forslaget om å endre takstene i Jondalstunnelen i tråd med regjeringens forslag om å innføre nytt takst- og rabattsystem beskrevet i Prop. 1 S Tillegg 2 / Innst. 13 S (2015–2016). Det foreslås følgende vedtak:

1. xxx kommune anmoder om at ny takst- og rabattordning innføres i Jondalstunnelen. Dagens tilleggsavtaler for å oppnå lokal rabatt i avvikles.
2. Det innføres en rabatt på 20 pst. for kjøretøy i takstgruppe 1 med elektronisk brikke og gyldig brikkeavtale. Det gis ikke rabatter for kjøretøy i takstgruppe 2.
3. Takstene settes til (2017-kroner):
Kr 105 for takstgruppe 1
Kr 164 for takstgruppe 2

Statens vegvesen, region vest
Med hilsen

Tone Margrethe Oppedal
Avdelingsdirektør

Bauge Kristian

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Likelydende brev sendt til
Jondal kommune, 5627 JONDAL
Kvam herad, Grovagjelet 16, 5600 NORHEIMSUND
Kvinnherad kommune, 5470 ROSENDAL
Odda kommune, Opheimsgata 31, 5750 ODDA

Kopi
Hordaland fylkeskommune, Postboks 7900, 5020 BERGEN
Jondalstunnelen AS,